

OBRAZ MUZUŁMANÓW, MUZUŁMANEK I ISLAMU W POLSKICH MEDIACH

Raport podsumowujący
analizy przekazów medialnych
za październik 2022

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OBRAZ MUZUŁMANÓW, MUZUŁMANEK I ISLAMU W POLSKICH MEDIACH

Raport podsumowujący analizy przekazów medialnych
za październik 2022

AUTOR: **Anita Kwiatkowska**

REDAKCJA: **Filip A. Gołębiewski**

WSPÓŁRACA: **Adriana Szaposznikow, Anna Klocek, Agnieszka Ptasik, Piotr Rączkowiak,
Karolina Sieradzan**

OPRACOWANIE GRAFICZNE I ŁAMANIE KOMPUTEROWE: **Ewa Górską, Andżelika Sochacka,
Izabela Sroka**

AUTOR ZDJĘCIA NA OKŁADCE: **Sheikh Zayed**

© **Filip Gołębiewski, Anita Kwiatkowska, 2022**

© **Instytut Dyskursu i Dialogu, 2022**

ISBN 978-83-67941-02-0

Publikacja wydana jedynie w wersji cyfrowej do pobrania w PDF

Publikacja udostępniona jest na licencji

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 (CC BY-NC-ND)

Raport powstał w ramach projektu „**Let’s Empower, Participate and Teach each other to Hype Empathy: Challenging discourse about Islam and Muslims in Poland**”, realizowanego w ramach Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV).

Projekt finansowany przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie należą wyłącznie do autora(ów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Komisji Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani Komisja nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Praca naukowa opublikowana w ramach projektu międzynarodowego współfinansowanego ze środków programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pn. „PMW” w latach 2022-2023; umowa nr 5245/GRANT KE/2022/2

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	4
Zbadane materiały i informacje	5
Tematyka badanych materiałów	10
Islam w negatywnych przedstawieniach graficznych.....	17
Islam w negatywnych słownych określeniach.....	21
Negatywne nastawienie odbiorcy względem islamu	23
Zmiana nastawienia odbiorcy.....	28
Dobre praktyki.....	32
Spis, tabel, wykresów, zdjęć	35

WPROWADZENIE

Celem prowadzonego monitoringu mediów było zbadanie dyskursu medialnego na temat islamu, muzułmanów i muzułmanek w Polsce wraz z wychwyceniem przejawów islamofobii.

Do selekcji materiału badawczego zastosowano celowy dobór próby: materiały pochodziły z polskich portali informacyjnych, dotyczyły ww. tematyki, a opublikowano je między 1 a 31 października 2022 roku. Badanie prowadzone było metodą analizy zawartości, narracji oraz analizą dyskursu.

Opisywane kategorie badawcze związane były przede wszystkim z:

- opisem podstawowych parametrów tekstu (m.in. data, miejsce publikacji artykułu),
- ogólną tematyzacją tekstu (wyodrębnienie tematyki głównej i tematów pobocznych),
- opisem graficznych elementów materiału obraźliwych, krzywdzących lub upraszczających przedstawienie islamu, muzułmanów, muzułmanek, osób pochodzenia arabskiego,
- opisem słownych elementów materiału obraźliwych, krzywdzących lub upraszczających przedstawienie islamu, muzułmanów, muzułmanek, osób pochodzenia arabskiego,
- opisem słownych elementów materiału, które mogą negatywnie nastawiać odbiorcę względem badanej grupy,
- opisem dobrych praktyk względem przedstawienia islamu, muzułmanów, muzułmanek, osób pochodzenia arabskiego.

ZBADANE MATERIAŁY - INFORMACJE

Badanie obrazu muzułmanek, muzułmanów i islamu w polskich mediach w październiku 2022 roku oparto o 47 materiałów pochodzących z portali internetowych. Zasięg badania objął 21 różnorodnych polskich portali informacyjnych.

Najwięcej analizowanych materiałów pochodziło z onet.pl – 11 materiałów (ze stron: onet.pl, wiadomosci.onet.pl, podroze.onet.pl, kultura.onet.pl, przegladSPORTOWY.onet.pl, kobieta.onet.pl), które stanowiło ok. 23 proc. wszystkich. Ponadto, w bazie badania znalazło się również 6 materiałów z wiadomości.wp.pl (kobieta.wp.pl, film.wp.pl, wiadomosci.wp.pl), 4 – z fakt.pl, 3 – z o2.pl, po 2 z: gazeta.pl (wiadomosci.gazeta.pl), natemat.pl, polsatnews.pl, rmf24.pl, tvp.info.pl. Po jednym materiale przeanalizowano w tym miesiącu z portali: batory.org.pl, defence24.pl, dobreprogramy.pl, dorzeczy.pl, fronda.pl, interia.pl, krytykapolityczna.pl, oko.press, pch24.pl, rp.pl, tvn24.pl, tvp.pl.

Tytuł medialny	Data publikacji materiału	Link do analizowanego materiału
onet.pl	04.10.2022	https://kobieta.onet.pl/wiadomosci/protesty-w-iranie-dlatego-kobiety-zrzucaja-hidzab/0r27xbg?utm_source=sentione.com_viasg_kobieta&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&src=undefined&utm_v=2
polsatnews.pl	04.10.2022	https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2022-10-04/iran-sily-bez-piechenstwa-zabily-nastolatke-jej-cialo-skradziono-i-pochowano/?ref=aside_najnowsze
onet.pl	04.10.2022	https://kultura.onet.pl/wywiady-i-artykuly/shah-rzad-osterer-o-smierci-mahsy-amini-hidzab-jako-symbol-opresji/94t5067

**ZBADANE
MATERIAŁY**

wp.pl	05.10.2022	https://film.wp.pl/chwycila-garsc-wlosow-i-je-obci-la-gwiazda-wspiera-iranki-walczace-o-wolnosc-6819640995834688a
rmf24.pl	05.10.2022	https://www.rmf24.pl/fakty/swiat/news-masowe-protesty-w-iranie-egzystencjalne-zagrozenie-dla-rezim,nld,6328845#crp_state=1
onet.pl	05.10.2022	https://www.onet.pl/informacje/newsweek/religia-w-szkole-uczniowie-wypisuja-sie-z-religii-z-odsiecza-ruszaja-biskupi/dx9jnhb,452ad802
wp.pl	06.10.2022	https://kobieta.wp.pl/odwazny-gest-poslanki-zrobi-la-to-na-oczach-calego-parlamentu-6820146854951744a
gazeta.pl	06.10.2022	https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,28989666,iranka-z-kazda-zamordowana-osoba-rosnie-gniew.html
krytykapolityczna.pl	06.10.2022	https://krytykapolityczna.pl/swiat/protesty-w-iranie-przybieraja-na-sile/
interia.pl	06.10.2022	https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-pierwsza-taka-operacja-amerykanie-zabili-przywodce-isis,nld,6331310#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=chrome%22
onet.pl	07.10.2022	https://wiadomosci.onet.pl/swiat/iranskie-sluzby-twierdza-ze-masha-amini-zmarla-z-powodu-choroby/0tyjnyn?utm_source=tw_wiadomosci&utm_medium=social&utm_campaign=onetsg_fb
wp.pl	07.10.2022	https://wiadomosci.wp.pl/ala-i-muada-al-kahtani-zlikwidowani-6820326197074752a
fakt.pl	07.10.2022	https://www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/belgia-23-latka-poddala-sie-eutanazji/43pjc1
o2.pl	07.10.2022	https://www.o2.pl/kobieta/cal-y-swiat-protestuje-kobiety-placza-i-zaciskaja-zeby-6820473855572800a?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=fbwp&utm_term=post&utm_content=o2
o2.pl	09.10.2022	https://www.o2.pl/informacje/nie-chciala-dluzej-zyc-23-latka-poddala-sie-eutanazji-6821063596854080a

**ZBADANE
MATERIAŁY**

fronda.pl	10.10.2022	https://www.fronda.pl/a/Tomasz-Teluk-O-falszywej-pokusie-trzech-religii-monoteistycznych-3,205887.html
onet.pl	11.10.2022	https://podroze.onet.pl/iranka-o-protestach-17-latke-zgwalcono-i-zabito-ludzie-maja-juz-dosc-rezimu/jbkwmyv
batory.org.pl	12.10.2022	https://www.batory.org.pl/2022/10/12/wspominamy-beate-pawlak/
fakt.pl1	3.10.2022	https://www.fakt.pl/polityka/75-latka-zamieszana-w-dzialalnosc-terrorystyczna-chciala-porwac-ministra/wwlfc3j
o2.pl	14.10.2022	https://www.o2.pl/informacje/pr-owe-fiasko-billb-ard-nie-wytrzymal-nawet-doby-6822933716773728a
onet.pl	15.10.2022	https://www.onet.pl/kultura/onetkultura/wiezienia-w-iranie-zapelniaja-sie-rezyserami-nie-moge-tego-zniesc/tgy83ys,681c1dfa
dorzeczy.pl	15.10.2022	https://dorzeczy.pl/religia/357985/watykan-muzulmanin-czlonkiem-papieskiej-akademii-zycia.html
polskieradio24.pl	18.10.2022	https://polskieradio24.pl/5/4147/artykul/3055420,iranska-zawodniczka-wystartowala-bez-hidzabu-elnaza-rekabi-zaginela-po-zawodach
rp.pl	18.10.2022	https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art37255811-iranka-wziela-udzial-w-zawodach-bez-hidzabu-nie-ma-z-nia-kontakt
natemat.pl	18.10.2022	https://natemat.pl/443650,zaginela-iranka-elnaz-rekabi-bliscy-podejrzewaja-ze-cos-jej-sie-stalo
wp.pl	18.10.2022	https://kobieta.wp.pl/iranska-zawodniczka-zdjela-hidzab-na-zawodach-jej-los-jest-nieznany-6824383530117984a?fbclid=IwAR2UpHzL1QY4YAWpF18nyWq6AYR_z3alorgLPf1koqOK6RLSqE8-weRrblA
polsatnews.pl	19.10.2022	https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2022-10-19/iran-16-letnia-asra-panahi-smiertelnie-pobita-przez-sluzby-w-szkole-wybuchly-protesty/?ref=slider
rmf24.pl	19.10.2022	https://www.rmf24.pl/fakty/swiat/news-francuski-koncern-wspolpracowal-z-isis-dla-pieniedzy-stal-si,nld,6357377#crp_state=1

**ZBADANE
MATERIAŁY**

natemat.pl	19.10.2022	https://natemat.pl/443827,odnalazla-sie-iranka-el-naz-rekabi-ktora-zrzucila-hidzab-przed-zawodami
tvp.info.pl	20.10.2022	https://www.tvp.info/64059362/abp-szewczuk-we-zwanie-do-wojny-ze-strony-rosyjskiego-kosciola-prawoslawnego-coraz-bardziej-przypomina-doktryne-isis-
onet.pl	21.10.2022	https://www.onet.pl/styl-zycia/onetkobieta/polska-muzulmanka-akcja-no2hijab-to-takze-atak-na-kobiety/xv45svg,2b83378a
tvp.pl	21.10.2022	https://tygodnik.tvp.pl/64037117/spontaniczny-i-dobrowolny-apartheid-jak-imigranci-zmienili-francje
dobreprogramy.pl	21.10.2022	https://www.dobreprogramy.pl/anonymous-uderzyli-w-panstwowa-telewizje-wyciekly-poufne-dane,6825408241642432a
wp.pl	21.10.2022	https://kobieta.wp.pl/hanna-lis-pozuje-w-krotkiej-sukience-zdjecie-dla-atencji-ale-to-opis-porusza-6825441522023360a
wp.pl	23.10.2022	https://kobieta.wp.pl/los-iranskiej-zawodniczki-bez-hidzabu-byl-nieznany-odkryto-prawde-6826035139570624a
oko.press	23.10.2022	https://oko.press/hidzab-to-nie-zwykly-kawalek-materialu-a-zerwanie-go-z-glowy-to-nie-tylko-o-walka-z-patriarchatem?utm_medium=Social&utm_source=Facebook#Echobox=1666523202
onet.pl	24.10.2022	https://przegladSPORTOWY.onet.pl/pilka-nozna/laliga/czlonek-isis-chcial-przeprowadzic-atak-podczas-meczu-barcelony-zapadl-wyrok/w8390wz
pch24.pl	24.10.2022	https://pch24.pl/amok-francuskiej-oswiaty-genderyzm-i-islam-wypieraja-cywilizacje/
onet.pl	24.10.2022	https://podroze.onet.pl/ciekawe/muzulmanka-na-zakupach-w-paryzu-w-hermesie-363-tysiace-zlotych/5vhrjmd
onet.pl	25.10.2022	https://wiadomosci.onet.pl/swiat/protesty-w-iranie-po-smierci-kurdyjki-brutalna-odpowiedz-teheranu/vp2h8e1
onet.pl	25.10.2022	https://wiadomosci.onet.pl/swiat/relacje-ofiar-z-machu-terrorystycznego-w-moskiewskim-teatrze-na-dubrowce/6p5hbqy?utm_source=tw_wiadomosci&utm_medium=social&utm_campaign=onetsg_fb

**ZBADANE
MATERIAŁY**

fakt.pl	26.10.2022	https://www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/ludzie-dlawili-sie-wlasnymi-jezykami-lekarzom-zabroniono-o-tym-mowic/3bnwzr9#slide-1
fakt.pl	26.10.2022	https://www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/psy-wygrzebywaly-fragmenty-ludzkich-cial-ta-rzez-przyslyzyla-sie-putinowi/9596qv3?utm_source=www.fakt.pl_viasg_fakt&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=undefined&utm_v=2
tvp.info.pl	27.10.2022	https://www.tvp.info/64176264/iran-w-zamachu-na-szyicki-meczet-szah-czeragh-w-miescie-sziraz-zginelo-co-najmniej-15-osob
tvn24.pl	27.10.2022	https://tvn24.pl/swiat/iran-atak-terrorystyczny-na-meczet-shah-cheragh-w-sziraz-nagranie-pokazuje-jednego-z-napastnikow-6182932
defence24.pl	30.10.2022	https://defence24.pl/geopolityka/krwawy-atak-w-stolicy-somalii
gazeta.pl	30.10.2022	https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,29088439,iran-bezskuteczne-grozb-y-straznikow-rewolucji-ws-protestow.html

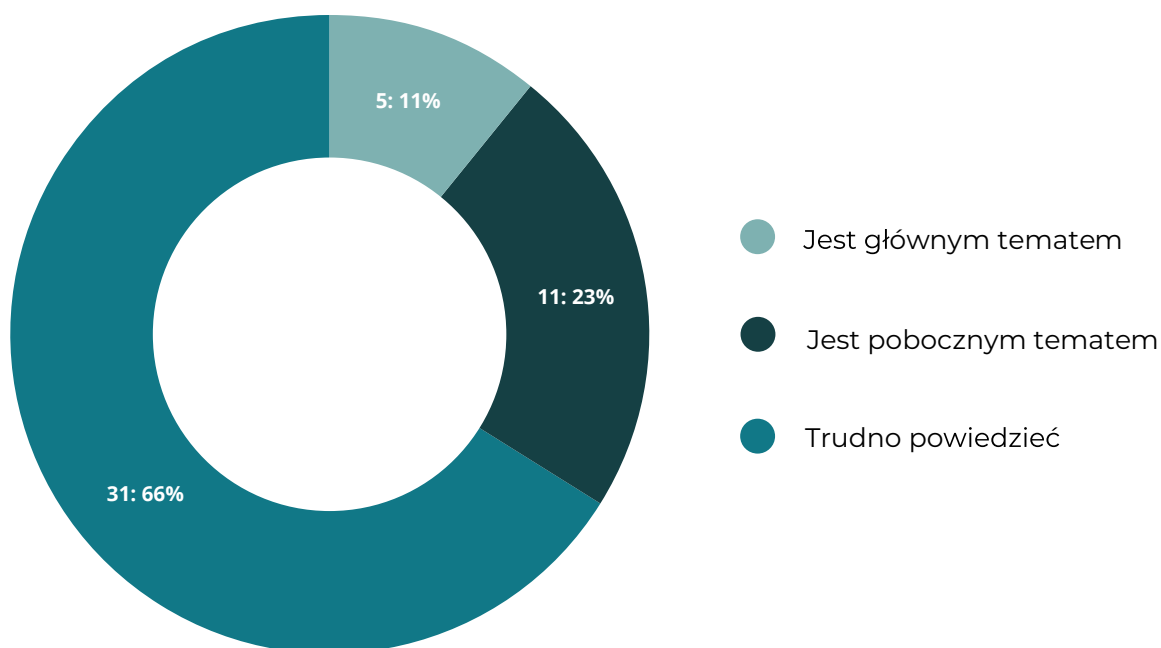
Tabela 1. Spis zbadanych materiałów w październiku 2022
źródło: opracowanie własne

TEMATYKA BADANYCH MATERIAŁÓW

ISLAM JAKO TEMAT MATERIAŁU MEDIALNEGO

Poddane analizie materiały medialne przebadano pod względem ogólnej tematyki artykułów. W 66 proc. zbadanych materiałów medialnych islam (oraz tematyka związana z muzułmanami, muzułmankami i osobami pochodzenia arabskiego) był ich głównym tematem, co oznacza, że w większości dotyczył tej właśnie tematyki. 23 proc. stanowiły przekazy, w których islam był tematem pobocznym, a więc pojawiał się przy okazji omawiania innych tematów.

Wykres 1. Islam jako temat materiału medialnego – rozkład badanych materiałów
źródło: opracowanie własne (N=47)

W pięciu materiałach z tego badanego miesiąca napotkano trudności w przypisaniu go do jednej z tych dwóch grup (zakwalifikowano je do „Trudno powiedzieć”). Jeden

z takich materiałów dotyczył obecności stereotypów na temat wyznawców różnych religii, w tym muzułmanów („Uczniowie wypisują się z religii. Z odsieczą ruszają biskupi”, onet.pl, 05.10.2022). Innym przykładem może być materiał „Hanna Lis pozuje w krótkiej sukience. “Zdjęcie dla atencji”, ale to opis porusza” (kobieta.wp.pl, 21.10.2022), w którym Hanna Lis podzieliła się m.in. swoją opinią o sytuacji kobiet w Iranie.

FORMA WYSTĘPOWANIA ISLAMU JAKO TEMATU MATERIAŁU MEDIALNEGO

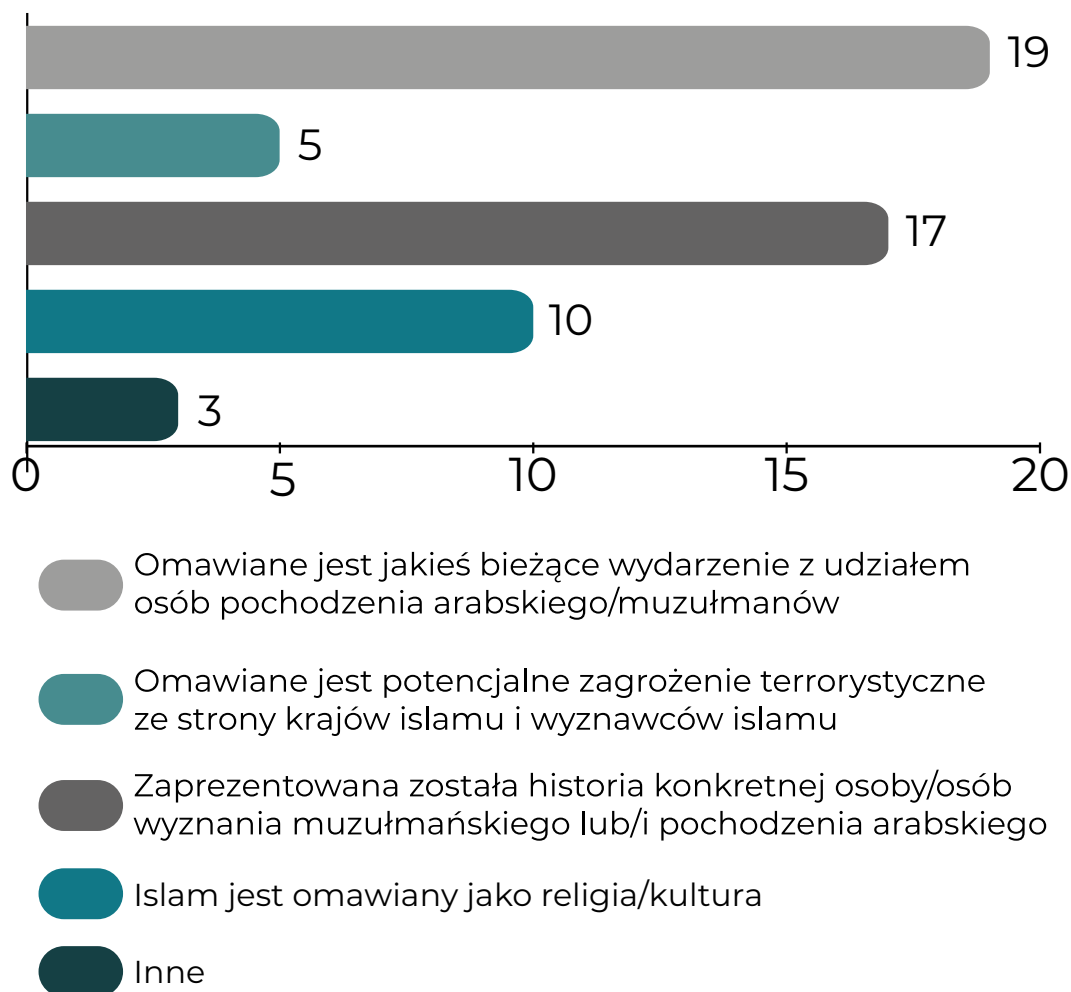
Opisując formę występowania islamu jako tematu głównego badanego materiału, wyodrębniono cztery kategorie:

- „Zaprezentowana została historia konkretnej osoby/osób wyznania muzułmańskiego lub/i pochodzenia arabskiego”;
- „Islam jest omawiany jako religia/kultura”;
- „Omawiane jest potencjalne zagrożenie terrorystyczne ze strony krajów islamu i wyznawców islamu”;
- „Omawiane jest jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego/muzułmanów”.

Były to najczęstsze tematy, które ujawniały główne tendencje opisywania islamu i badanych grup przez media w Polsce. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inna forma (wpisz jaka)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego wpisania formy.

W ten sposób 31 materiały, których główny temat związany był z islamem i społecznością arabską przyporządkowano 54 razy (materiały mogły zawierać więcej niż jedną formę) do sześciu unikatowych kategorii, co oznacza, że większość zbadanych materiałów dotyczyła dwóch najbardziej popularnych tematów jednocześnie.

TEMATYKA
BADANYCH MATERIAŁÓW

Wykres 2. Forma występowania islamu jako tematu materiału medialnego – rozkład badanych materiałów

źródło: opracowanie własne

Większość zbadanych artykułów omawiała jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego i/lub muzułmanów (19 materiałów) lub/oraz zaprezentowała historię konkretnej osoby/osób wyznania muzułmańskiego lub/i pochodzenia arabskiego.

Cały badany miesiąc wciąż zdominowany był informacjami dotyczącymi zaostrezenia się protestów kobiet w Iranie po śmierci 22-letniej Mahsy Amini z września 2022 roku; m.in. w artykułach o następujących tytułach:

TEMATYKA BADANYCH MATERIAŁÓW

- “Została brutalnie zabita za to, że spod chusty wystawały jej włosy” [WYWIAD] (kultura.onet.pl, 04.10.2022);
- Iran: Siły bezpieczeństwa zabiły nastolatkę. Jej ciało skradziono i pochowano (polsatnews.pl, 04.10.2022);
- Chwyliła garść włosów i je obcięła. Gwiazda wspiera Iranki walczące o wolność (film.wp.pl, 05.10.2022);
- Irańskie służby twierdzą, że Masha Amini zmarła z powodu “choroby” (wiadomosci.onet.pl, 07.10.2022);
- Hidżab to nie jest zwykły kawałek materiału, a zerwanie go z głowy to nie tylko walka z patriarchatem (oko.press, 23.10.2022);
- Protesty w Iranie. Brutalna odpowiedź Teheranu (wiadomosci.onet.pl, 25.10.2022).

Temat ten wystąpił w ponad połowie zbadanych materiałów w październiku, często w połączeniu z nowymi wątkami – jak np. zaginięcie Elnazy Rekabi, która podczas mistrzostw Azji we wspinaczce sportowej w Korei Południowej wystartowała bez hidżabu np.:

- Irańska zawodniczka wystartowała bez hidżabu. Elnaza Rekabi zaginęła po zawodach (polskieradio24.pl, 18.10.2022);
- Iranka wzięła udział w zawodach bez hidżabu. Nie ma z nią kontaktu (rp.pl, 18.10.2022);
- Irańska zawodniczka zdjęła hidżab na zawodach. Jej los jest nieznany (kobieta.wp.pl, 18.10.2022);
- Odnalazła się Iranka, która zrzuciła hidżab przed zawodami. “Są obawy o bezpieczeństwo” (natemat.pl, 19.10.2022).

O atakach terrorystycznych w kontekście potencjalnego zagrożenia ze strony krajów islamu i wyznawców islamu mówiono w 7 materiałach – pięciu, w których główny temat tego dotyczył oraz dwóch o trudnej do zakwalifikowania tematyce materiału. Warto przytoczyć kilka przykładów artykułów o następujących tytułach:

- Krwawy atak terrorystyczny w stolicy Somalii (defence24.pl, 30.10.2022);
- Napastnicy weszli do świątyni, zginęło 15 osób. Monitoring zarejestrował chwile przed atakiem (tvn24.pl, 27.10.2022);
- Ala i Mu’ada al-Kahtani zlikwidowani (wiadomosci.wp.pl, 07.10.2022);

- 75-latka planowała porwanie ważnego polityka. W motywy jej działania wprost trudno uwierzyć (fakt.pl, 13.10.2022), w którym nawiązanie terroryzmu do islamu nastąpiło jedynie w marginalny sposób: „Jak podała telewizja ARD, według prokuratury grupa ta chciała stworzyć w Niemczech sytuację zbliżoną do wojny domowej. Nie jest to może zbyt nowością, bo kraj ten w swojej powojennej historii przeżywał już różne fale terroru — lewackiego, skrajnie prawicowego, islamskiego”.

INNY GŁÓWNY TEMAT ANALIZOWANEGO MATERIAŁU

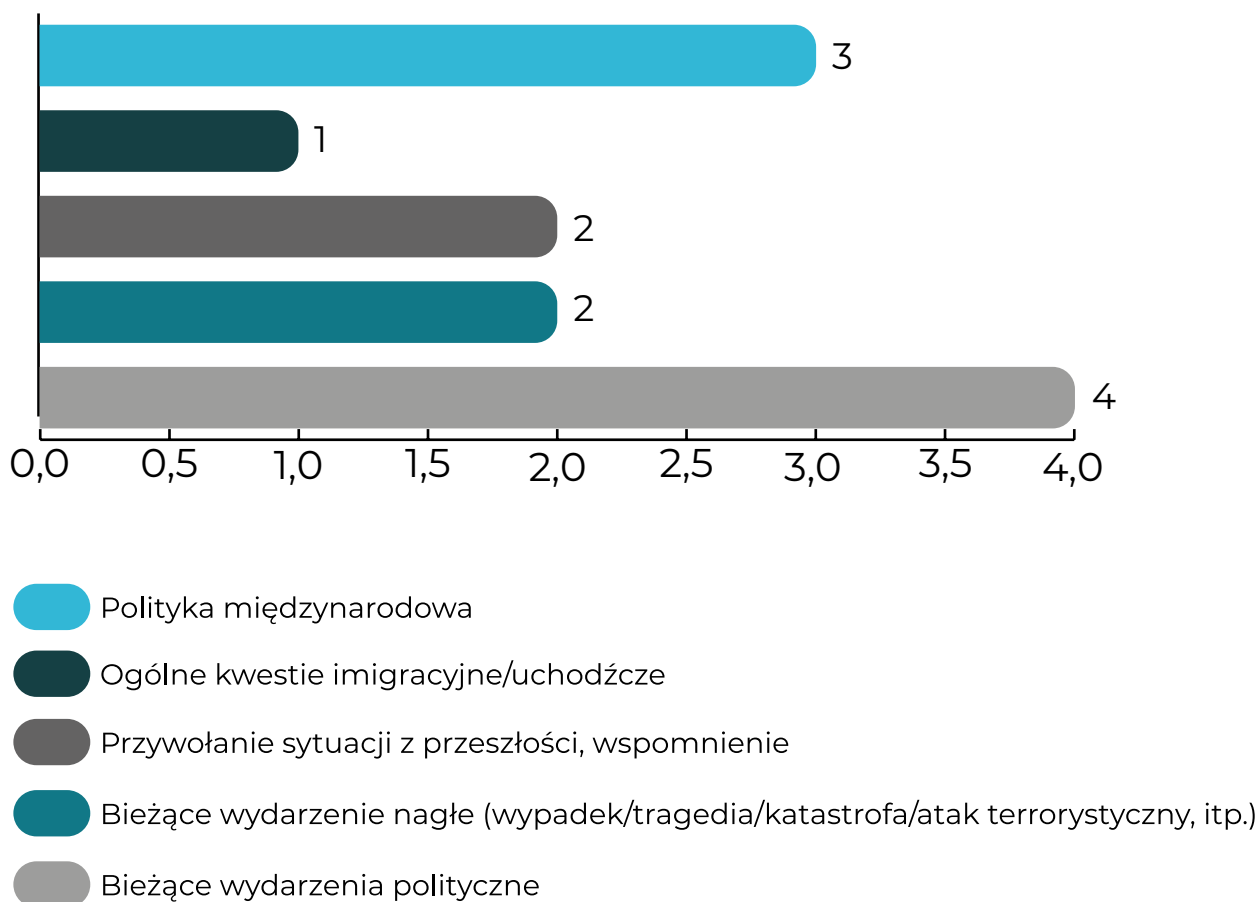
Jeśli islam stanowił temat poboczny materiału, to określano kategorię tematu głównego spośród niżej wymienionych:

- Bieżące wydarzenia polityczne;
- Kryzys przy granicy z Białorusią;
- Bieżące wydarzenie nagłe (wypadek/tragedia/katastrofa/atak terrorystyczny, itp.);
- Historia/kultura;
- Religie;
- Polityka międzynarodowa;
- Ogólne kwestie imigracyjne/uchodźcze.

Były to najczęstsze grupy tematyczne, przy których opisywano islam, muzułmanów/-ki i osoby pochodzenia arabskiego. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inne tematy (wpisz jakie)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego określenia tematu.

W ten sposób 11 materiałów, których poboczny temat związany był z islamem i społecznością arabską przyporządkowano 12 razy (materiały mogły zawierać więcej niż jedną formę) do pięciu unikatowych kategorii.

TEMATYKA BADANYCH MATERIAŁÓW

Wykres 3. Inne główne tematy badanych materiałów

źródło: opracowanie własne

Większość zbadanych artykułów omawiała bieżące wydarzenia polityczne (4 materiały) i/lub politykę międzynarodową (3 materiały). W tym kontekście można wymienić materiały, takie jak:

- Papież mianował muzułmanina członkiem watykańskiej organizacji (dorzeczy.pl, 15.10.2022);
- Pierwsza taka operacja. Amerykanie zabili przywódcę ISIS (wydarzenia.interia.pl, 06.10.2022).
- Francuski koncern współpracował z ISIS. "Dla pieniędzy stał się nałożnicą terrorystów" (rmf24.pl, 19.10.2022);

- Rosyjski Kościół Prawosławny wzywa do wojny. „To przypomina doktrynę ISIS” (tvp.info, 20.10.2022);
- Spontaniczny i dobrowolny apartheid. Jak imigranci zmienili Francję (tygodnik.tvp.pl, 21.10.2022).

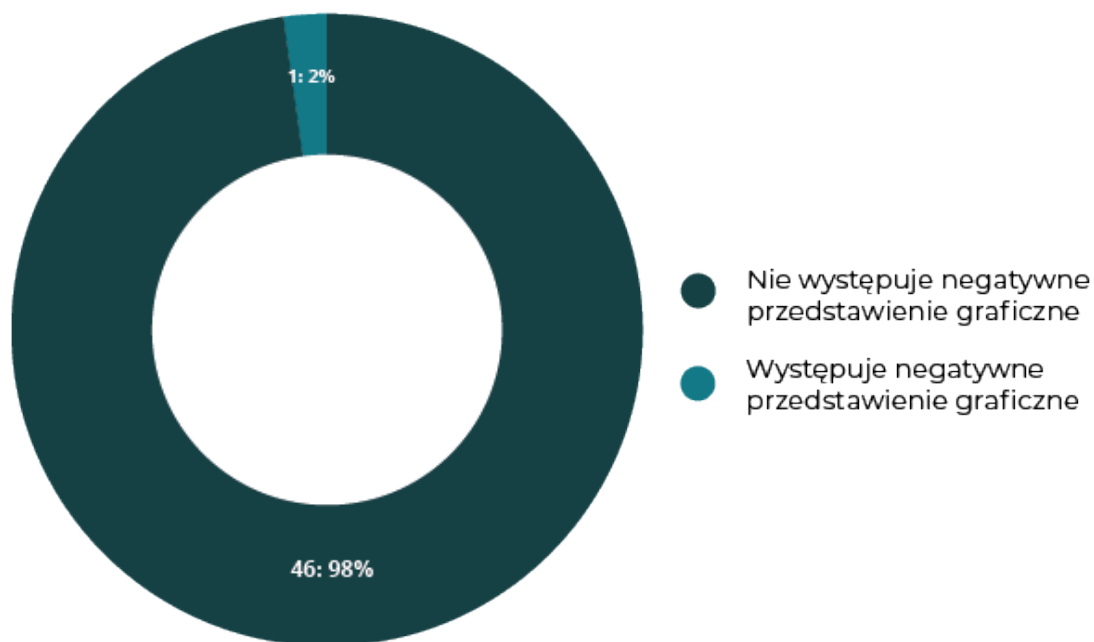
Niektóre materiały dotyczące protestów w Iranie skupiały się na szerokiej gamie wątków tematycznych, a sam temat islamu był tematem pobocznym, jak np.: „Protesty po śmierci Mahsy Amini nie ustają. Iran: Z każdą zamordowaną osobą rośnie gniew” (wiadomosci.gazeta.pl, 06.10.2022) czy „Za kobiety, za życie, za wolność. Protesty w Iranie przybierają na sile” (krytykapolityczna.pl, 06.10.2022).

ISLAM W NEGATYWNYCH PRZEDSTAWIENIACH GRAFICZNYCH

Analizując „czy w materiale pojawiają się jakiegokolwiek obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające przedstawienia graficzne islamu, muzułmanów czy osób pochodzenia arabskiego”, odpowiedź twierdząca wystąpiła w jednym materiale.

Pod uwagę brano zdjęcia, grafiki, rysunki, gif-y, filmiki i odwołania do nich w mediach społecznościowych, itp., którymi dany materiał został opatrzony. W przypadku wychwycenia takiej medialnej nieprawidłowości zbierano materiał wizualny, opisywano sytuację dlaczego było to obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające, a także określano wobec kogo ją zastosowano.

Wykres 4. Islam w negatywnych przedstawieniach graficznych – rozkład badanych materiałów

źródło: opracowanie własne (N=47)

ISLAM W NEGATYWNYCH PRZEDSTAWIENIACH GRAFICZNYCH

Negatywne przedstawienia wystąpiło w jednym materiale, w którym omawiano potencjalne zagrożenie terrorystyczne ze strony krajów islamu i wyznawców islamu jako główną tematykę materiału.

Artykuł „Ludzie dławili się własnymi językami. Lekarzom zabroniono o tym mówić” (fakt.pl, 26.10.2022), przedstawiał wspomnienie ataku na moskiewski teatr na Dubrowce z 2002 roku, na bazie wywiadu przeprowadzonego przez „Fakt” z Krystyną Kurczab-Redlich z 2016 roku. Materiał opatrzone 13 zdjęciami, które pokazują terrorystów, szturm sił rosyjskich i ciała ofiar. Grafiki warunkują odbiór islamu i jego wyznawców jako zagrożenia terrorystycznego (Zdjęcie 1, 2), budzące negatywne skojarzenia związane ze strachem.

Ludzie dławili się własnymi językami. Lekarzom zabroniono o tym mówić Foto: Dmitry Lovetsky/AP / East News

Zdjęcie 1. Grafika z negatywnym przedstawieniem – przykład nr 1

Źródło: <https://www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/ludzie-dlawili-sie-wlasnymi-jezykami-lekarzom-zabroniono-o-tym-mowic/3bnwzr9#slide-1>

**ISLAM
W NEGATYWNYCH
PRZEDSTAWIENIACH GRAFICZNYCH**

W wyniku szturmu zginęło około 200 osób w tym prawie wszyscy terroryści.

Zdjęcie 2. Grafika z negatywnym przedstawieniem – przykład nr 2

Źródło: <https://www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/ludzie-dlawili-sie-wlasnymi-jezykami-lekarzom-zabroniono-o-tym-mowic/3bnwzr9#slide-1>

Inne prezentowane zdjęcia w galerii tego artykułu są wyjątkowo drastyczne – przedstawione są ludzkie ciała po zamachu. Podpisy obrazowo rozszerzały informacje przedstawione graficznie np. „Część terrorystów została przywieziona na miejsce z więzień. Jedna z zamachowczyń została porwana ze szpitala. Zarówno bomby jak i pasy szahidów, które mieli ze sobą terroryści – nie wybuchają”.

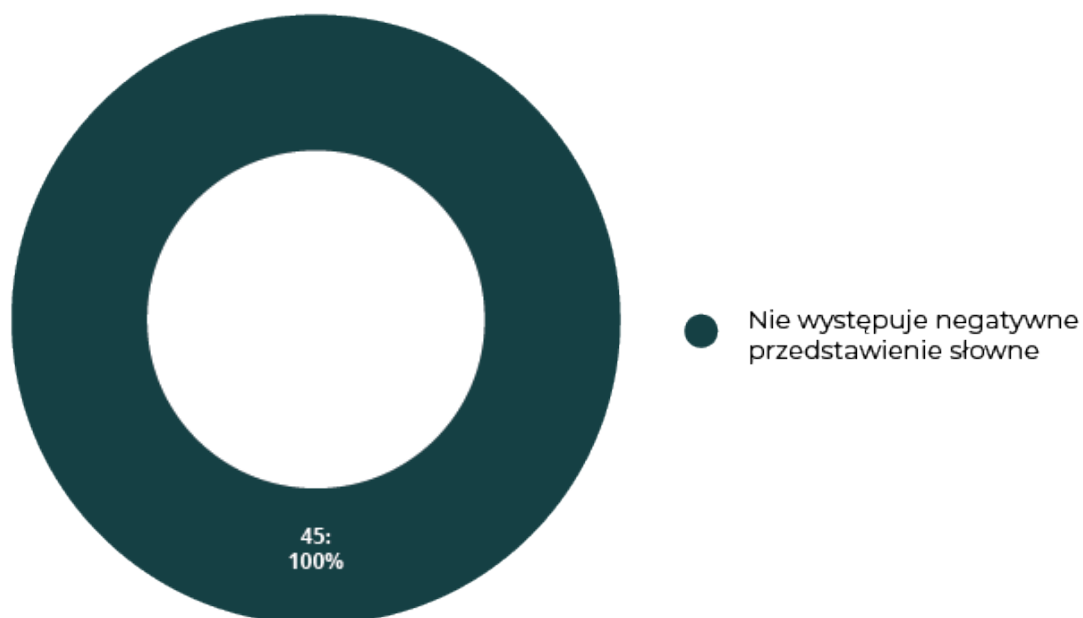
ISLAM
W NEGATYWNYCH
PRZEDSTAWIENIACH GRAFICZNYCH

Szczególną uwagę zwraca fotografia nr 6 (<https://www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/ludzie-dlawili-sie-wlasnymi-jezykami-lekarzom-zabroniono-o-tym-mowic/3bnwzr9#slide-1>), ukazująca ciała zabitych szahidek, które miały zdetonować ładunki wybuchowe. Fakt.pl nie zasłonił/zamazał twarzy żadnej ofiary (w pierwotnym obrazie informacji PAP-u taki zabieg wykonano), co świadczy o braku zachowania szacunku do zmarłych.

ISLAM W NEGATYWNYCH SŁOWNYCH OKREŚLENIACH

Analizując „czy w materiale pojawiają się jakiegokolwiek obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające słowne określenia wobec islamu, muzułmanów czy osób pochodzenia arabskiego”, odpowiedź twierdząca nie wystąpiła w żadnym z badanych materiałów. Powodem mogło być zdominowanie artykułów przez informacje o protestach w Iranie i wątkach z nim związanych, o czym polskie media piszą w pozytywnym kontekście.

Wykres 5. Islam w negatywnych słownych określeniach – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne (N=47).

Pod uwagę brano słowne sformułowania, którymi dany materiał został opatrzony (w tytułach, śródtytułach, leadach czy korpusie artykułu). W przypadku wychwycenia takiej medialnej nieprawidłowości opisywano sytuację dlaczego było to obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające oraz określano wobec kogo/czego ją zastosowano:

- Konkretniej osoby wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Grupy osób wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Islamu jako całości;
- Kraju arabskiego/islamskiego;
- Konkretnego podmiotu (firmy, organizacji, instytucji, meczetu itp.) arabskiego/muzułmańskiego.

Były to najczęstsze osoby/podmioty, wobec których ujawniały główne tendencje opisywania islamu i badanych grup przez media w Polsce. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inne (wpisz jakie:)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego wpisania formy.

NEGATYWNE NASTAWIANIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU

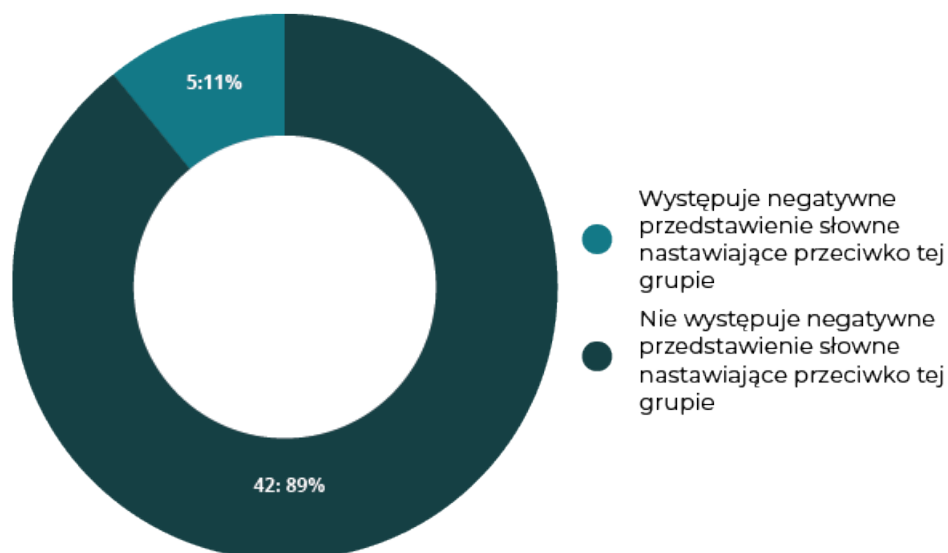
Analizując „czy w materiale pojawiają się jakiegokolwiek słowne określenia/sformułowania islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego, które mogą negatywnie nastawiać odbiorcę względem tej grupy”, odpowiedź twierdząca wystąpiła w pięciu materiałach, co stanowiło 11 proc. badanych materiałów.

Pod uwagę brano słowne sformułowania, którymi dany materiał został opatrzony (w tytułach, śródtytułach, leadach czy korpusie artykułu). W przypadku wychwycenia takiej medialnej nieprawidłowości cytowano określenie/sformułowanie słowne, które może negatywnie nastawiać oraz opisywano sytuację dlaczego nastawiało ono negatywnie. Określano również wobec kogo/czego ją zastosowano:

- Konkretniej osoby wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Grupy osób wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Islamu jako całości;
- Kraju arabskiego/islamskiego;
- Konkretnego podmiotu (firmy, organizacji, instytucji, meczetu itp.) arabskiego/muzułmańskiego.

Były to najczęstsze osoby/podmioty, wobec których ujawniały główne tendencje opisywania islamu i badanych grup przez media w Polsce. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inne (wpisz jakie:)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego wpisania formy.

NEGATYWNE NASTAWIANIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU

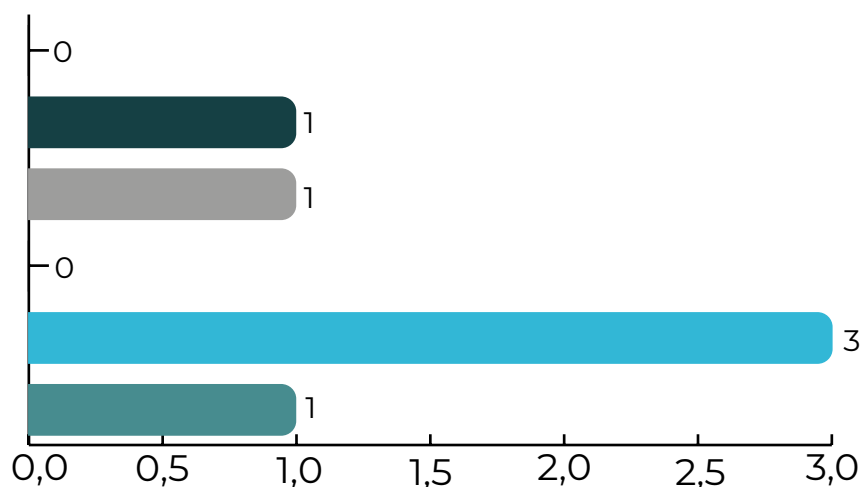

Wykres 7. Islam w negatywnych słownych określeniach nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne (N=47)

Negatywne przedstawienia wystąpiły w czterech różnych tytułach medialnych – 2 razy na fakt.pl i po jednym razie na portalach: podroze.onet.pl, rmf24.pl, pch24.pl. W jednym z nich islam był tematem pobocznym, podczas gdy temat główny dotyczył polityki międzynarodowej. W czterech sześciu islam był tematem głównym materiału, gdzie głównie omawiano jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego/muzułmanów, czasem będące jednocześnie potencjalnym zagrożeniem terrorystycznym ze strony krajów islamu i wyznawców islamu (2 materiały).

**NEGATYWNE
NASTAWIANIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU**

- Inny
- Konkretny podmiot (firm, organizacja, instytucja, meczet itp.) arabski/muzułmański
- Kraj arabski/islamski
- Islam jako całość
- Grupa osób wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego
- Konkretna osoba wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego

Wykres 8. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne

Negatywne określenia słowne nastawiające przeciwko badanej grupie dotyczyły w najwyższym stopniu grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego (3 materiały). Do konkretnego podmiotu, osoby i kraju arabskiego/muzułmańskiego skierowano takie słowa po jednym razie w badanym miesiącu. Jeden z materiałów zawierał więcej niż jedno negatywne nastawianie wobec jakiejś grupy.

Poniżej zamieszczono tabelę, która przytacza określenia/sformułowania, które mogą negatywnie nastawiać oraz opis zauważonego problemu (Tabela 2).

**NEGATYWNE
NASTAWIANIE ODBIORCY
WZGLĘDEM ISLAMU**

Tytuł medialny i data	Określenie/sformułowanie słowne (cytat)	Wobec kogo/czego je zastosowano?	Opis kontekstu określenia /sformułowania
onet.pl (11.10.2022)	Jesteśmy pozbawione wszystkich naszych praw. Dla przykładu kobieta musi dostać zgodę od ojca lub męża na wyrobienie paszportu, inaczej go nie otrzyma ; Mogę zostać aresztowana, jeśli idę ulicą z moim psem, jeśli idę ulicą z moim chłopakiem, jeśli ubiorę się tak, jak im się to nie podoba. Zostanę aresztowana, tańcząc na swojej imprezie z przyjaciółmi, mogę pójść do więzienia za wypowiedź przeciwko reżimowi; (Iranka o życiu w Europie w kontekście Iranu:) Mogę być sobą, śmieję się głośno, tańczę, gdzie chcę, ubieram się tak, jak lubię, nie przerażam się, gdy widzę policję na ulicach, mogę jej zaufać.	Kraju arabskiego / islamskiego	Opis sytuacji kobiet w Iranie, oraz praw jakich są pozbawione, dla nieobeznanego odbiorcy budzi skojarzenie jednoznacznie negatywne. Kontrast między możliwościami dotyczącymi stroju, zachowania w codziennych sprawach, poczucia bezpieczeństwa, strefy obyczajowej lub nawet intymnej pomiędzy tzw. światem zachodnim, a Iranem - oczywiście powyższe kwestie są bardziej złożone i skomplikowane, niż wynika to z materiału. Ponadto dowody represji oraz totalitarnych metod rządzenia we współczesnym kraju muzułmańskim - Iranie, tak przedstawiony kraj będzie budzić skojarzenia negatywne Oczywiście wynika to z konwencji wywiadu z osobą sprzeciwiającą się takim działaniom.
onet.pl (11.10.2022)	Dwa tygodnie temu, 17-letnia dziewczyna została aresztowana przez policję obyczajową w Zahedan, gdzie komendant policji ją zgwałcił, a po 8 dniach oddał jej ciało rodzinie bez jakiegokolwiek wyjaśnienia.	Konkretnej osoby wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Prezentowanie współczesnego Iranu jako kraju totalitarnego, gdzie zbrodnicze praktyki w ramach utrzymania prawa wyznaniowego są wykorzystywane do zwykłych przestępstw i mordów. Budowanie negatywnego wizerunku islamu, choć oczywiście wynika to z konwencji wywiadu z osobą sprzeciwiającą się takim działaniom.

**NEGATYWNE
NASTAWIANIE ODBIORCY
WZGLĘDEM ISLAMU**

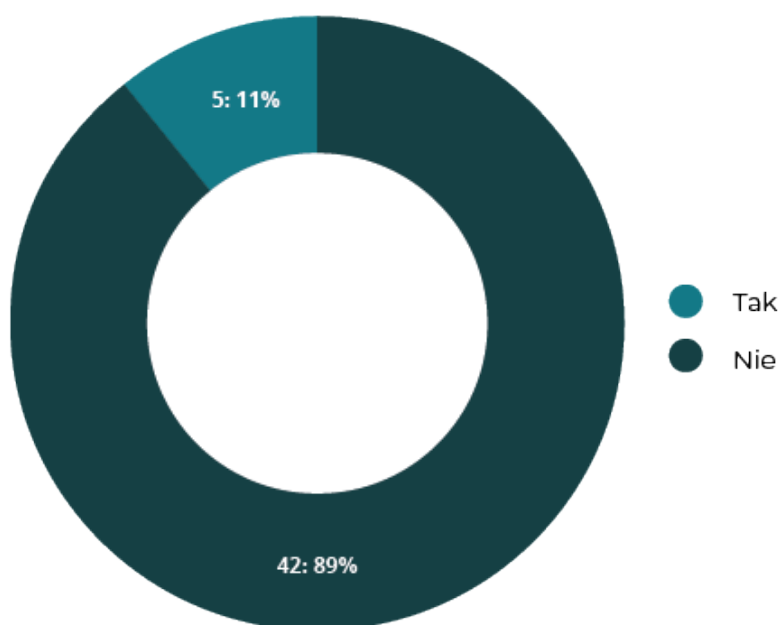
<p>rmf24.pl (19.10.2022)</p>	<p>[...] Lafarge dokonał niewyobraźalnego wyboru, by współpracować i finansować ISIS, jedną z najbardziej barbarzyńskich organizacji terrorystycznych na świecie</p>	<p>Konkretnego podmiotu (firmy, organizacji, instytucji, meczetu, itp.) arabskiego /muzułmańskiego</p>	<p>Stopniowanie organizacji terrorystycznych od najbardziej barbarzyńskich do... pytanie jakich? Średnio lub w niewielkim stopniu barbarzyńskich? Oczywiście autorka cytując oficjalne oświadczenie Departamentu Sprawiedliwości USA, a prokurator Breon Peace stosuje powyższe sformułowanie jako retoryczny środek, mający za zadanie podkreślenie czym dla USA ma być i jest ISIS. Odbiorca otrzymuje zapewnienie, że Państwo Islamskie jest wrogiem, co pośrednio wpływa to na obraz Islamu jako całości - konotując go negatywnie.</p>
<p>pch24.pl (24.10.2022)</p>	<p>20 października w Clermont-Ferrand uczniowie szkół średnich demonstrowali na rzecz prawa do noszenia w klasach islamistycznych strojów.</p>	<p>Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego</p>	<p>Użycie niepoprawnego określenia "islamistyczny strój" - jest nacechowane negatywnie.</p>
<p>fakt.pl (26.10.2022)</p>	<p>Tak jakby usilnie chciano uczynić z tego aktu fragment ogólnoswiatowego terroryzmu islamskiego.</p>	<p>Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego</p>	<p>Mimo, iż to tylko przywołanie to pośrednio dowiadujemy się, że istnieje „ogólnoswiatowy terroryzm islamski” - dość niefortunne, upraszczające i krzywdzące sformułowanie</p>
<p>fakt.pl (26.10.2022)</p>	<p>Kobiety w burkach, z zielonymi przepaskami na głowie, na których widniało wezwanie do dżihadu w języku arabskim, miały na sobie pasy szahidów. Do foteli na widowni co kilka rzędów terroryści przymocowywali bomby, grożąc ich wysadzeniem, jeśli ich żądania nie zostaną spełnione.</p>	<p>Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego</p>	<p>Utrwalanie wizerunku muzułmanów (w tym przypadku opis kobiet w burkach) jako terrorystów. Oczywiście konwercja materiału (wywiadu) pozwala na taką strukturę, to jednak tworzy to w głowie odbiorcy wizerunek niebezpiecznej kobiety (=terrorystce).</p>

Tabela 2. Spis negatywnych określeń, nastawiających przeciwko badanej grupie
Źródło: opracowanie własne

ZMIANA NASTAWIENIA ODBIORCY

W przypadku pięciu materiałów (11 proc.) można dostrzec skonstruowanie materiału medialnego w taki sposób, który może zmienić nastawienie odbiorców. W trzech takich przypadkach badane zagadnienie było głównym tematem materiału omawiano islam jako religię/kulturę lub/oraz jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego/muzułmanów. W pozostałych dwóch przekazach islam był tematem pobocznym skupiającym się na bieżących wydarzeniach politycznych.

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy po zapoznaniu się z materiałem nastawienie odbiorcy względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego może się zmienić?

Źródło: opracowanie własne (N=47)

W zbadanych materiałach można wyróżnić kilka tendencji, które mogą przyczynić się do zmiany nastawienia odbiorcy. Trzy materiały mogły wpłynąć na polepszenie się relacji / nastawienia odbiorcy względem islamu, muzułmanów/-ek i/lub osób pochodzenia arabskiego.

Ponownie warto przywołać sprawę protestów kobiet w Iranie po śmierci 22-letniej Mahsy Amini. W październiku 2022 pojawiło się sporo artykułów, które opisując tę sytuację, przyczyniały się do możliwości pozytywnego wpłynięcia na nastawienie odbiorcy względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego. Przykładowo można wspomnieć o materiale „Hidżab to nie jest zwykły kawałek materiału, a zerwanie go z głowy to nie tylko walka z patriachatem” (oko.press, 23.10.2022), po którego przeczytaniu odbiorca ma możliwość poszerzenia swojej wiedzy. Całość to skomplikowany językowo i bogaty w treść esej/felieton dotyczący hidżabu, który w Iranie stał się symbolem walki i potrzeby zmian, mającym bezpośrednie przełożenie na cały współczesny świat islamskim. Materiał uświadamia odbiorcę o złożoności problemu jakim jest zestawienie postawy kobiet walczących o swoje prawa, a ogólną diagnozą politycznych i społecznych implikacji jakich można się spodziewać po protestach. Ewentualny sukces będzie zależał od umiejętności przekształcenia symbolu w trwałą wartość.

Innym materiałem, który opowiadał o tej kwestii był artykuł „Hanna Lis pozuje w krótkiej sukience. »Zdjęcie dla uwagi«, ale to opis porusza”. Jeśli ktoś uznaje za autorytet Hannę Lis, to pośrednio dzięki jej działaniu może dowiedzieć się o sytuacji w Iranie lub co więcej wesprzeć kobiety protestujące po śmierci Mahsy Amini. Aczkolwiek tego typu posty zawsze będą obarczone elementem ryzyka: negatywnymi komentarzami, które pośrednio wpływają na sposób postrzegania całości złożonej sytuacji w Iranie, dalej islamu i muzułmanów. Nie możemy jako odbiorcy wiedzieć, czy za takim apelem stoi szczerą chęć pomocy, czy chęć zwrócenia na siebie uwagi kosztem innych. Decydujące będzie nasze postrzeganie osoby publikującej tego typu treści.

Artykuł „Tomasz Teluk: O fałszywej pokusie »trzech religii monoteistycznych«” (fronda.pl, 10.10.2022) z jednej strony na tle religijnym opisuje islam jako religię zaborczą, agresywną, zafałszowującą historię, szczególnie w kontekście chrześcijaństwa:

„Islam dąży do globalnego monopolu politycznego i religijnego, który ma być zdobyty wszystkimi dostępnymi środkami, tak aby całą ziemską władzę złożyć

w rękę jednego imama. Oprócz agresywnych i okrutnych działań politycznych, dopuszczalne są także działania fałszujące historię zbawienia oraz historię religii uznawanych za konkurencyjne, czyli judaizmu i chrześcijaństwa. W wersji salafickiej jest to wręcz wizja apokaliptyczna, Bestii małpującej chrześcijaństwo, zmuszającej do oddawania jest czci i mordującej wszystkich, którzy się jej opierają.

Sekciarscy muzułmanie nie ustają w zniekształcaniu chrześcijaństwa. Mianowicie uparcie twierdzą, że napisana została jedynie jedna Ewangelia, która została następnie sfalszowana poprzez rzekome usunięcie wersetów mówiących o ich proroku. Dobra Nowina jest więc w ich mniemaniu fałszerstwem, następnie sfalsyfikowanym przez nauczanie św. Pawła Apostoła, który miał wprowadzić politeizm (wiarę w Trójce Świętą – przyp. autora)”.

Z drugiej zaś, na samym końcu materiału autor reflektuje się i pozostawia odbiorcę z wnioskiem, że nie każdy wyznający islam jest terrorystą, że istnieją także wspólnoty gorliwe w wierze, które odcinają się od przemocy:

„Z pewnością istnieją wspólnoty muzułmańskie wyznające wiarę w jednego Boga, praktykujące żarliwą modlitwę, post i jałmużnę, składające się z dobrych ludzi, ceniących przykładowe życie rodzinne i pokojowe współzycie z innymi społecznościami. Historia zna nie tylko wieki dobrego współistnienia, szczególnie na Bliskim Wschodzie, ale także rzesze konkretnych ludzi pobożnych, sprawiedliwych i nie skąpiących gościnności dla każdego. Nie należy zatem stosować odpowiedzialności zbiorowej za każdy akt terroru, zwłaszcza, gdy wiele wspólnot muzułmańskich odcina się od tych brutalnych form przemocy”.

Artykuł „Amok francuskiej oświaty. Genderyzm i islam wypierają cywilizację” (pch24.pl, 24.10.2022) opisuje społeczność muzułmańską/arabską we francuskich szkołach skrajnie negatywnie i jako zagrożenie dla Europy:

„Uleganie propagandzie genderystów nie jest jedynym objawem kryzysu oświaty francuskiej. W liceach dochodzi aktualnie do sprzeciwu wobec zasad laickości na rzecz propagowania ekspansji islamu. 20 października w Clermont-Ferrand uczniowie szkół średnich demonstrowali na rzecz prawa do noszenia w klasach islamistycznych strojów. W podparyskim Nanterre doszło

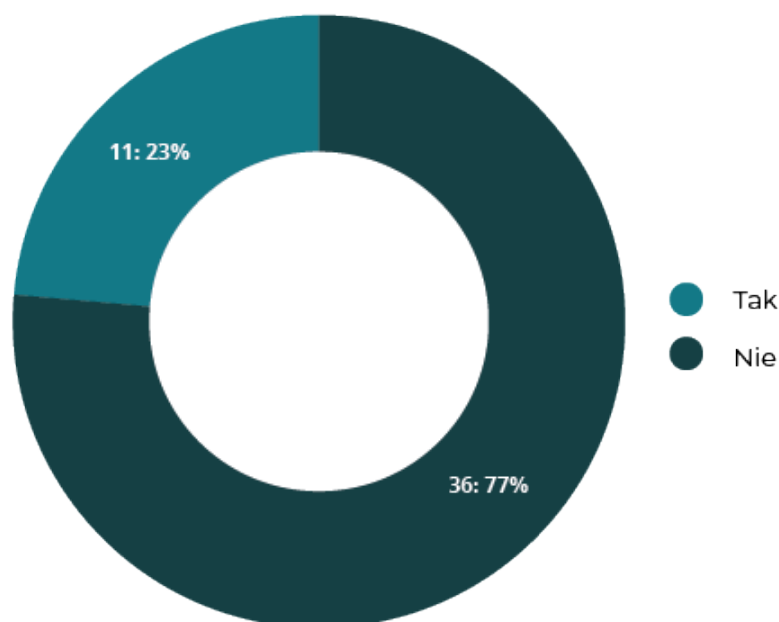
do kilkudniowych starć z policją, na tym samym tle, w dwóch szkołach średnich, a wsparcia zwolennikom noszenia chust i abaji udzielili aktywiści lewicy. Szkoła republikańska powoli traci zdolności integracji, a tymczasem resort edukacji zajmuje się... roszczeniami lobby LGBT. Jeden z francuskich autorów przy tej okazji przypomniał, że kiedy Turcy oblegali Konstantynopol, Bizantyńczycy ciągle dyskutowali o... płci aniołów”.

Ostatni artykuł „Spontaniczny i dobrowolny apartheid. Jak imigranci zmienili Francję” (tygodnik.tvp.pl, 21.10.2022) nie odnosi się wprost do osób pochodzenia arabskiego czy wyznania muzułmańskiego, tylko do imigrantów we Francji różnego pochodzenia (arabskiego, afrykańskiego, azjatyckiego). Przedstawia on imigrantów we Francji w sposób skrajnie negatywny i wiąże ich m.in. z przestępczością. Artykuł przedstawia imigrantów w negatywny sposób i jako osoby dążące do separatyizmu we Francji, a także jako zagrożenie dla kultury i społeczeństwa europejskiego.

DOBRE PRAKTYKI

W 11 przypadkach (23 proc. materiałów) odnotowano zastosowanie dobrych praktyk względem opisu islamu, muzułmanów/-ek czy osób pochodzenia arabskiego. Materiały te pochodziły z ośmiu portali: onet.pl (3 materiały), o2.pl (2 materiały) i po jednym materiale z gazeta.pl, oko.press, fakt.pl, tvn24.pl, batory.org, dorzeczy.pl. W 9 materiałach islam był głównym tematem, a w dwóch pozostałych – pobocznym.

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w materiale można znaleźć jakieś dobre praktyki opisu względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego?

Źródło: opracowanie własne (N=47)

Poniżej zamieszczono tabelę, która przytacza odnotowane dobre dziennikarsko praktyki względem mówienia o islamie, muzułmanach/-kach i/lub osobach pochodzenia arabskiego (Tabela 3).

Tytuł medialny	Data publikacji materiału	Link do analizowanego materiału
o2.pl	07.10.2022	Występuje opis sprzeciwu wobec irańskiemu reżimowi. Może to pokazać odbiorcy, że nie wszyscy muzułmanie zgadzają się na dyskryminację i przemoc wobec kobiet.
onet.pl	11.10.2022	Pojawiające się w tekście zdania chwające i wspierające Iranki w dążeniu do wolności, stanowią pozytywny kontrpunkt dla wielu określeń negatywnych, traktujących o zbrodniczych czynach reżimu np.: „[...] Irańskie kobiety są tak odważne i inteligentne, jak piękne. Demonstrują od lat, walcząc o swoje prawa”.
batory.org.pl	12.10.2022	„[...] We Francji znalazła pasję na całe życie – islam. Zaczęła się ona od przyjaźni z irańskimi emigrantami. Beatę męczył kontrast między antyislamskimi stereotypami i ludźmi, których poznała [...]” – to fragment, który wskazuje, że istnieją różnice w postrzeganiu muzułmanów/-ek, a rzeczywistością – kontrast. Podkreślono, że nie wszystko w islamie jest jednorodne. Efektem pośrednim będzie budowanie innego zestawu skojarzeń, wykraczającego poza: terroryzm, zamachy, ekstremiści lub fundamentalizm islamski.
o2.pl	14.10.2022	Opisy sprzeciwu irańskich celebrytek i sportowczyń, które pokazują, że nie zgadzają się na wykorzystanie ich wizerunku w wspieraniu dyktatury. Pokazuje to, że nie wszyscy muzułmanie wspierają irański reżim i aktywnie protestują przeciwko niemu.
dorzeczy.pl	15.10.2022	Informowanie o dobrej praktyce papieża Franciszka wobec osób pochodzenia arabskiego – na członka jednej z organizacji watykańskich (Papieskiej Akademii Życia) powołano muzułmanina.
onet.pl	15.10.2022	Występuje opis protestów przeciwko irańskiej dyktaturze, pod którym podpisuje się wiele osób z branży filmowej. Są także wymienione filmy stworzone przez irańskich reżyserów, co może pomóc odbiorcy z zapoznaniem się bardziej z tą kulturą i sytuacją polityczną Iranu.
onet.pl	21.10.2022	Artykuł bazuje na rozmowie z muzułmanką mieszkającą w Polsce i jest ona źródłem wiedzy na temat hidżabu i praw muzułmańskich kobiet.

oko.press	23.10.2022	Cenne odwołania do poszczególnych elementów historii wprowadzenia hidżabu, dzięki temu odbiorca otrzymuje fragment historii umiejscowiony w odpowiednim kontekście społeczno-politycznym m.in.: „Współczesny hidżab, przynajmniej w formie dominującej od lat 70. ubiegłego wieku, nie wydaje się być kwestią muzułmańskiego prawa religijnego, lecz ideologicznym i politycznym symbolem. Po długich dysputach mających miejsce na początku XX wieku na temat rozpowszechnionych modeli hidżabu i konieczności ich modyfikacji w celu dostosowania ich do roli, jaką wschodzące państwa narodowe wyznaczyły kobietom/obywatelkom, nastąpiła epoka hidżabu „islamskiego przebudzenia”, który był próbą odbudowy niepodległości państw zgodnie z nowoczesnym projektem islamistycznym”.
fakt.pl	26.10.2022	„Trzeba tu koniecznie dodać, że przestrzeganie islamu w Czeczenii radykalnie się różniło od przestrzegania islamu np. w Arabii Saudyjskiej czy Jordanii. Czeczenki nigdy nie chodziły w zasłonach, burkach czy czadorach. Ubierały obcisłe sukienki z niewielkimi dekolantami, wkładały buty na obcasach, włosy zastaniała im na ogół tylko lekka chustka lub przepaska” – odbiorca otrzymuje informacje prezentujące islam z innej strony, bardziej przystępny w odbiorze. Budowanie w umyśle odbiorcy innego ciągu skojarzeń z islamem.
tvn24.pl	27.10.2022	„Szach Czeraq to meczet i zarazem mauzoleum, a jego nazwa w języku perskim oznacza "Król Światła". Uchodzi za jedną z najpiękniejszych świątyń muzułmańskich w Iranie. Położone na południu Iranu Sziraz to dawna stolica i szóste co do wielkości miasto w kraju, będące jednym z głównych ośrodków kulturalnych i przemysłowych” – przedstawiony fragment pełni funkcję edukacyjną, informacyjną dodanie sformułowania najpiękniejszy jest subiektywne, ale właśnie w ten sposób należy budować pozytywne skojarzenia z kulturą islamską/arabską w umyśle odbiorcy.
gazeta.pl	30.10.2022	Przedstawiony jest naród, który się buntuje i nie zgadza na działania władzy, co może stanowić pozytywny odbiór i opis praktyk demokratycznych, co jest rzadkim przejawem w mediach w stosunku do środowiska osób pochodzenia arabskiego.

Tabela 3. Spis dobrych praktyk wobec badanej grupy
Źródło: opracowanie własne

SPIS TABEL, WYKRESÓW, ZDJĘĆ

Wykresy (w kolejności występowania)

Wykres 1. Islam jako temat materiału medialnego – rozkład badanych materiałów

Wykres 2. Forma występowania islamu jako tematu materiału medialnego – rozkład badanych materiałów

Wykres 3. Inne główne tematy badanych materiałów

Wykres 4. Islam w negatywnych przedstawieniach graficznych – rozkład badanych materiałów

Wykres 5. Islam w negatywnych słownych określeniach – rozkład badanych materiałów

Wykres 6. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń – rozkład badanych materiałów

Wykres 7. Islam w negatywnych słownych określeniach nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Wykres 8. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy po zapoznaniu się z materiałem nastawienie odbiorcy względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego może się zmienić?

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w materiale można znaleźć jakieś dobre praktyki opisu względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego?

Tabele (w kolejności występowania)

Tabela 1. Spis zbadanych materiałów w październiku 2022

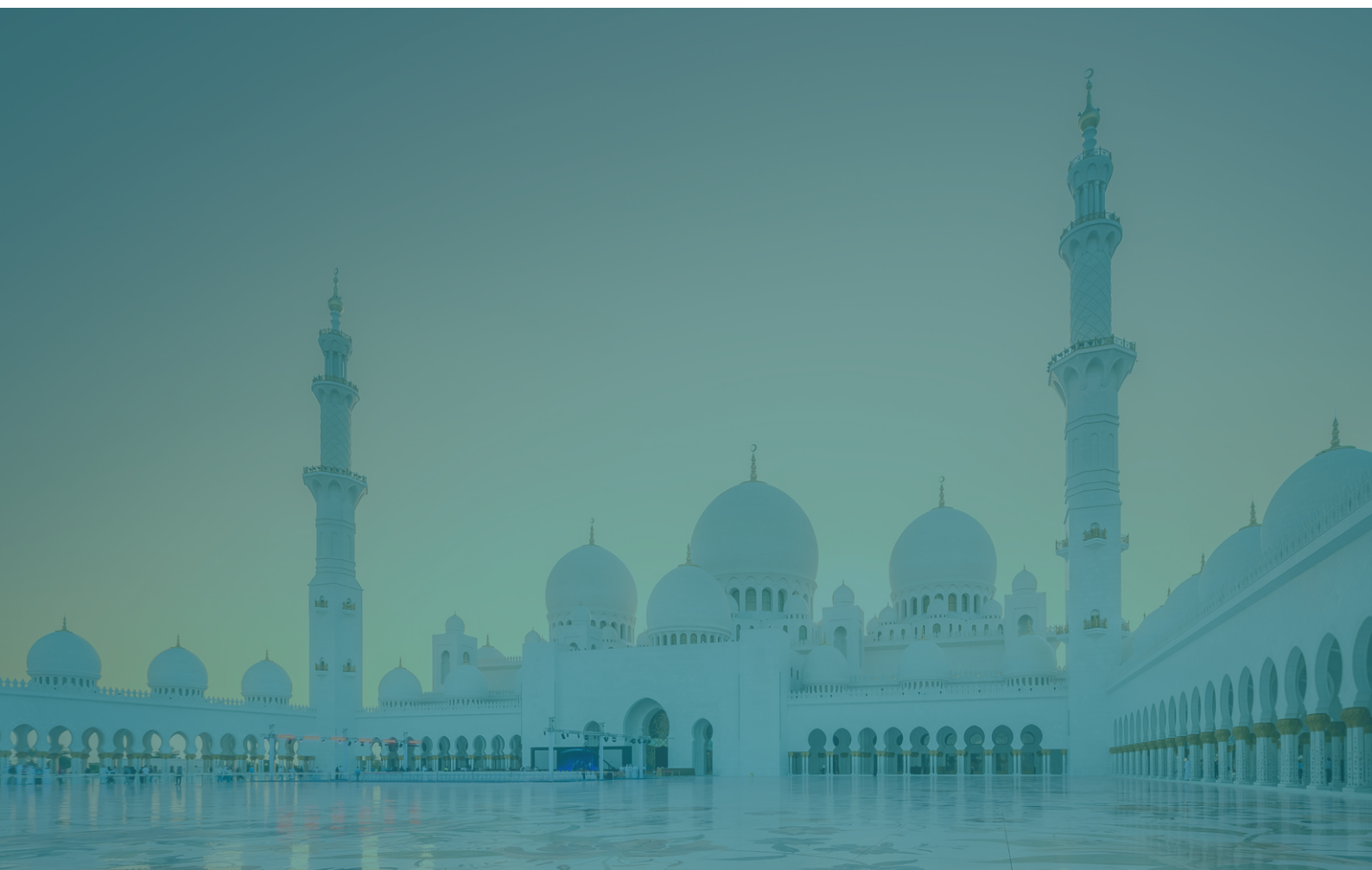
Tabela 2. Spis negatywnych określeń, nastawiających przeciwko badanej grupie

Tabela 3. Spis dobrych praktyk wobec badanej grupy

Zdjęcia (w kolejności występowania)

Zdjęcie 1. Grafika z negatywnym przedstawieniem – przykład nr 1

Zdjęcie 2. Grafika z negatywnym przedstawieniem – przykład nr 2

Publikacja została wydana jedynie w wersji cyfrowej do pobrania w PDF

ISBN 978-83-67941-02-0

9 788367 941020